

Finansdepartementet
Postboks 8008 DEP
0030 OSLO
Norge

Dato
31. mars 2017

Vår ref.
16/06346-2

Deres ref.
13/3769

Høring - Hvitvaskingslovutvalgets utredning NOU 2016: 27

Det vises til Finansdepartementets høringsbrev av 20.12.2016.

Det vises også til den høringsuttalelse som Tilsynsrådet for advokatvirksomhet tidligere har avgitt ved brev av 18.5.2016 vedrørende utvalgets delutredning I.

Innledning:

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet er enig med utvalget i at advokater har en viktig rolle når det gjelder forebygging og avdekking av hvitvasking. Tilsynsrådet deler også utvalgets vurdering om at det er en klar risiko for at advokater kan misbrukes i forsøk på hvitvasking, og at advokaters rapporteringsplikt derfor er en viktig del av hvitvaskingsregelverket. Tilsynsrådet ser positivt på utvalgets forslag om å la forpliktelser og tiltak ta utgangspunkt i en antatt risiko for hvitvasking.

For advokatenes del vil effekten av nytt hvitvaskingsregelverk i stor grad være avhengig av hvorvidt Tilsynsrådet for advokatvirksomhet har nødvendige og effektive midler når det gjelder gjennomføringen av tilsynet med advokatenes etterlevelse av sine forpliktelser på området. Etter Tilsynsrådets syn har Hvitvaskingslovutvalget fremmet et lovforslag som medfører at tilsynet med advokater vil bli mindre effektivt og samtidig vanskeliggjøre etterlevelsen av de anbefalinger FATF tidligere har gitt. Dette vil bli kommentert nærmere under våre merknader til enkelte av utvalgets lovforslag nedenfor.

Merknader til enkelte bestemmelser i utvalgets forslag:

Lovforslaget § 4 annet ledd bokstav c:

Tilsynsrådet støtter lovforslaget. Tilsynsrådet er enig med utvalget i at det er den delen av advokaters virksomhet som bestemmelsen angir, som må antas å være særlig risikoutsatt når det gjelder forsøk på å misbruke advokaters tjenester til å hvitvaske utbytte av straffbare handlinger. Vi forutsetter imidlertid at begrepet "forvaltning av klients penger, verdipapir eller andre aktiva", jf bestemmelsens nr. 2, omfatter all klientmiddelbehandling på advokatens hånd, uavhengig formålet med innbetalingen av klientmidlene. Vi gjør oppmerksom på at en annen forståelse av regelverket vil åpne for betydelig tolkningstvil hva gjelder regelverkets nedslagsfelt på advokatvirksomhet.

Lovforslaget § 21 annet ledd siste pkt:

Tilsynsrådet støtter forslaget fra *utvalgets flertall* om å gi en forskriftshjemmel som åpner for at advokater ikke rapporterer direkte til Økokrim. Tilsynsrådet er også enig med flertallet i at dersom det er aktuelt å innføre en ordning med rapportering via et selvregulerende organ, er det også nødvendig å vurdere hvordan øvrige bestemmelser om undersøkelse og rapportering skal tilpasses. Som påpekt i vår høringsuttalelse til Advokatlovutvalgets utredning, vil det være fare for at det ved etableringen av et mellomledd oppstår en ansvarspulverisering. Det er mange forhold rundt transaksjoner som er av betydning for rapporteringsplikten. Dersom advokaten rapporterer til et mellomliggende organ, og unnlater eller glemmer å videreformidle all nødvendig tilleggsinformasjon om transaksjonen, oppstår det tvil om hvor ansvaret for eventuell manglende rapportering skal plasseres.

Lovforslaget § 26:

Tilsynsrådet støtter i utgangspunktet utvalgets forslag om å innføre en særskilt rapporteringsplikt for tilsynsmyndigheter. Det er etter dagens regelverk usikkert om Tilsynsrådet kan foreta en rapportering til Økokrim "på vegne av advokaten", i tilfeller der det avdekkes at advokaten selv ikke har foretatt en slik pliktig rapportering. Tilsynsrådet har i sin høringsuttalelse til Advokatlovutvalgets utredning derfor etterlyst en avklaring på dette punkt.

Dersom Tilsynsrådet skal pålegges en effektiv *plikt* til å videreformidle informasjon som er taushetsbelagt på advokatens hånd, vil det avhenge av at Tilsynsrådet fritt kan hente ut den aktuelle informasjonen, uhindret av den taushetsplikt som advokatene er underlagt, slik vi har anledning til etter dagens regelverk, jf advokatforskriften § 4-5 annet ledd. Den foreslåtte rapporteringsplikten i utvalgets forslag til ny § 26 harmonerer etter vårt syn derfor svært dårlig med den begrensning i tilgang på opplysninger som utvalget foreslår i ny § 47 tredje ledd. Forslaget reiser også problemstillinger i forhold til den utvidelse av Tilsynsrådets taushetsplikt og medfølgende straffansvar som utvalget også foreslår, jf kommentarene til § 47 nedenfor.

Lovforslaget § 31 annet ledd:

Tilsynsrådet gjør oppmerksom på at kravet til sletting av dokumenter etter fem år harmonerer dårlig med Advokatlovutvalgets forslag om en oppbevaringsplikt i 10 år for dokumenter som ikke kan overleveres til klient eller annen berettiget person. Hvitvaskingslovutvalgets lovforslag medfører dermed at advokatene har behov for et eget hvitvaskingsarkiv for å kunne etterleve bestemmelsen.

Lovforslaget § 47 tredje ledd:

Tilsynsrådet støtter ikke dette lovforslaget, og anbefaler sterkt at bestemmelsen i sin helhet tas ut av ny hvitvaskingslov.

For det første vil den foreslåtte bestemmelsen hindre en effektiv kontroll av advokatenes etterlevelse av hvitvaskingsregelverket slik FATF anbefaler. Tilsynsrådet er helt avhengig av å ha fri og ubegrenset tilgang til taushetsbelagt informasjon for å kunne gjennomføre sine lovpålagte tilsynsoppgaver. Det er umulig å foreta en effektiv kontroll med advokatens virksomhet uten å få tilgang til informasjon som er underlagt advokatens taushetsplikt. Det vises til at advokaters taushetsplikt er meget omfattende, og omfatter blant annet klienters navn. Begrensningene som utvalget foreslår i § 47 tredje ledd harmonerer etter vårt syn svært dårlig med bestemmelsens første ledd, om at tilsynsmyndigheten skal kunne "gjennomføre tilsyn hos rapporteringspliktig og foreta de undersøkelser som tilsynsmyndigheten finner nødvendig for å kunne utføre gjøremål etter loven".

For det andre vil lovforslaget innebære en begrensning også i Tilsynsrådets mulighet til å utføre kontroll med advokatens øvrige virksomhet. Det vises i den forbindelse til at det normalt vil være de samme opplysningene som må hentes inn uavhengig av hvorvidt tilsynet gjelder advokatens etterlevelse av hvitvaskingsregelverket eller advokatens etterlevelse av det øvrige regelverket for advokatvirksomhet, for eksempel advokatens behandling av betrodde midler. Når Tilsynsrådet for eksempel avholder et bokettersyn eller tilsynsbesøk vet vi ikke på forhånd hva vi vil finne, herunder om det foreligger brudd på hvitvaskingsregelverket eller andre forhold.

Bestemmelsen synes også å forutsette at Advokatforeningen skal ha en representant tilstede ved gjennomføringen av våre bokettersyn og tilsynsbesøk. I hvilken grad, og på hvilken måte, Advokatforeningen skal delta, fremstår som uklart. Dette er en betydelig endring som reiser flere utfordringer når det gjelder vår mulighet til å gjennomføre tilsynet vårt på en effektiv måte. Som nevnt i vår høringsuttalelse til utvalgets delutredning I vil en slik organisering være i strid med utgangspunktet i domstolloven § 225, der det fremgår at det er Tilsynsrådet som er gitt ansvaret når det gjelder tilsyn med advokaters virksomhet.

For det tredje innebærer forslaget om å la advokatens taushetsplikt gjelde også for tilsynsorganet en utvidelse av Tilsynsrådets taushetsplikt, som etter vårt syn er problematisk. Det vises i den forbindelse til at utvalget for eksempel ikke har vurdert nærmere forholdet mellom en slik utvidet taushetsplikt for Tilsynsrådet og de øvrige bestemmelsene i forvaltningsloven vedrørende Tilsynsrådets taushetsplikt og unntakene fra denne. Som påpekt i vår høringsuttalelse til Advokatlovutvalgets utredning, vil en slik bestemmelse innebære betydelig uklarhet med tanke på hvilke opplysninger Tilsynsrådet kan videreformidle, for eksempel til politiet, i saker der advokaten mistenkes for å ha begått en straffbar handling.

Også utvalgets forslag om å knytte en utvidet taushetsplikt særskilt opp mot et straffeansvar for Tilsynsrådets ansatte, fremstår som uforvarselig. Det vises til at grensene for advokatens taushetsplikt er 1) svært uklare rettslig sett, og 2) avhengig av hvilke opplysninger advokaten selv mener er taushetsbelagte opplysninger. En klar og utvidet taushetsplikt, kombinert med straffeansvar for de som behandler informasjonen, vil kunne medføre at de ansatte vegrer seg for å utføre kontroll- og oppfølgingsoppgaver på vegne av Tilsynsrådet.

Ettersom grensene for hva som omfattes av kontroll med hvitvaskingsregelverket og kontroll med andre deler av advokatens virksomhet er overlappende og derfor vanskelig å trekke opp i praksis, er det grunn til å anta at konsekvensene av utvalgets forslag også vil smitte over på Tilsynsrådets øvrige kontrolloppgaver. Det er derfor nødvendig at hvitvaskingsregelverket harmoniseres med advokatforskriften og forvaltningsloven, særlig når det gjelder taushetsplikt. Det må også tas hensyn til forslaget til ny advokatlov.

Det vises for øvrig til Tilsynsrådets utfyllende merknader til dette punktet, inntatt i vår høringsuttalelse til delutredning I.

Vennlig hilsen
Tilsynsrådet for advokatvirksomhet

Hege Bjølseth
Direktør